

Nunalerinermik inuussutissarsiornerup siuarsarneqarnissaa pillugu Inatsisartut inatsisissatut siunnersuut nr. Xx xx. 2009-imeersoq.

(Naalakkersuisunut ilaasortaq Ane Hansen, Inuit Ataqatigiit)

Saqqummiussissut

(Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Nunalerinermi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi malittarisassat maannakkut atuuttut, Aalisarnermut, piniarnermut nunalerinermullu tapersiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaanni nr. 10, 12. november 2001-imeersumi aaliangersarneqarput, Aalisarnermut, piniarnermut nunalerinermullu tapersiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaanni nr. 11, 20. november 2006-imeersumi allangortinneqarlutik. (Akiligassallit nikinnerat, attartukkanik taarsersuineq kiisalu aalisarnermut, piniarnermullu tapersiisarneq pillugu malittarisassat atorunnaarsinneqarlutik).

Nunalerinermik inuussutissarsiornerup siuarsarneqarnissaa pillugu, Inatsisartut Inatsisissaattut siunnersuutip matuma, Inatsisartut peqqussutaat qulaani taakkartorneqartoq taarserpaa.

Siunnersuummi pingaarnertut anguniarneqartut tassaapput inatsisip ullumikkut naleqqussarlugu nutarterneqarnissaa, tassunga ilanngullugit, nalunaarutitigut malittarisassanik aaqqiinikkut ammaassinerit arlaqartut, eqaallisaanermi attartortitseriaatsimik nutaamik piuminarsakkamik atuutsilersitsineq, sumiginnaanermilu periusissatut periarfissat ikilisarneqarnissaat, inatsisartut inatsisaannik piuminarsaaneq aamma Inatsisartut inatsisaannik paasiuminarsaaneq atoruminarsaanelu. Taamatuttaaq Naalakkersuisut, peqqussummut maannamut atuuttumut naleqqiullugu, nunalerinermik inuussutissarsiuteqartut atugaasa ajornerulinnginnissaat pingaartippaat.

Inuussutissarsiutitigut siuarsaaneq pillugu 2006-imi, Inatsisartut peqqussutissaannut siunnersuutip suliarinerani, nunalerinermut tunngasortaa peerneqarpoq, nunalerinermik inuussutissarsiuteqartut aammalu Inatsisartut, kinguartitsinissaq piunarsaqaatigimmassuk, taamaasilluni nunalerinermut politikki pillugu nalunaarussiaq suliarineqarniassamat. Suliassaq tamanna UPA 2007-imi naammassineqarpoq, nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnermi aningaasaqarniarnerup misissuiffigeqqissaarneranik malitseqartumik, taannalu UPA 2008-mi, Inatsisartunut saqqummiunneqarluni. UKA 2007-imi aamma UPA 2008-mi, nunalerinerup tungaatigut assigiinngitsunik suliniutissanik kissaateqartoqarpoq.

Nunalerinermik politikkip, aningaasaqarniarnerullu misissuiffigeqqissaarnerani kiisalu pineqartutitigut inuussutissarsiuteqartut saqqummiussaata aallaavigalugit paasinarsisippaa, nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnerup ilusaata, piffissaq aggersoq ungasinnerusorlu isigalugit, naleqqusarneqarnissaa annertuumik pisariaqartinneqartoq, aningaasaqarnikkut imminut nappannissamik takorluugaqarneq piviusunngussappat, aammalu Kalaallit Nunaanni nunaateqarnermik inuussutissarsiuteqarnerup piorsarneqarnissaa annertusarneqarnissaalu attatiinnarneqassappata.

Siunnersuummi pingaarnerit:

Nunalerinermik inuussutissarsiutinut tapersiisarnermik periarfissiinikkut ammaassinissamik siunnersuummi matumani siunertaavoq. Inatsisissatut siunnersuutip sianigaa nunaateqarnermut taper-

siisarnerup ataavartumik naammassisaqarfiunissaa, imminullu akilersinnaanera isiginiarneqartu-assasoq.

Siunnersuummi tapersiisarnermi aningaasaliissutit atuuttuusut tunngaviatigut allanngortinni-arneqanngillat. Taamaattorli siunnersuutip siunnerfigivaa tapersiisarnermi aningaasaliissutit taarsigassarsititsinertut annerpaamik atorpeqassasut.

Inatsisartut peqqussutaanni atuuttumi, attartukkat ernialersukkat, erniaqanngitsunik akilersugassaannngitsunillu taarsigassarsineq kiisalu nammineq aallaqqaasiineq atuupput. Allaffissornermi suliasat oqilisarniarlugit, siunissamut sammisunik attartoriaatsinik marlunnik pilersitsisoqasasooq sullisigineqarpoq, taakkulu taaneqarput inuussutissarsiutip siuarsarneqarnissaa pillugu attartortitsineq aamma ingerlatsinermut akiligassarsiatut taarsigassarsineq. Attartoriaaseq ingerlatsinermut akiligassarsiatut taasaq ersarinnerusumik siunnersuummi § 17-imi oqaaseqaatitigut nas-suiarneqarpoq.

Attartortup attartukkaminik apparsaanera ilutigalugu, attartukkat appartinnerinut Naalakkersuisut tapersiinnaasat siunnersuutigineqarpoq. Tassa imaappoq attartortup akilersugaanut naleqqiullugu, akiitsut ikilisinneqassapput, tassaniipporlu tunngaviumik tapersiisarneq. Attartortoq aatsaat tapersiiffigineqarsinnaavoq, attartukkaminik akilersuiguni. Tamanna naatsorsuutigineqarpoq, attartortup isumaqatigiissutit malillugit attartukkaminik akilersuinissaanut kammattuutaaneramik kinguneqassasoq.

Inatsisartut peqqussutaanni atuuttumi, attartornermi siunertanut ataasiakkaanut, procentikkaartumik annertussusilersuisoqarpoq, tamatumani erniaqanngitsunik akilersugassaannngitsunillu taarsigassarsineq, ernialersukkanik attartorneq aammalu nammineq aallaqqaasiutissatut pigeriigassat qanoq amerlatigissanersut aaliangersarneqarlutik. Tamatuma allanngortinneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq, taamaasilluni inatsit nutaaq aallaavigalugu taarsigassarsianut tapersiissutit annertussusaat nalunaarusiornikkut aalajangersarneqassallutik.

Peqqussummut atuuttumut sanilliullugu suusupaginnittoqarnerani Naalakkersuisut iliuusissatut periuserisinnaasat assigiinngitsut killilerneqarput. Tamanna, tapersiisarnermik aaqqisuussinerup siunertaata marloqiusaaneramik siunertaqarnermik aallaaveqarpoq, tassaallutik inuussutissarsiornermi siunniussatut kissaatigisamut taarsigassarsineq kiisalu akilersuilluni utertitsinermi tapiissutit uterteqqinneqartarneri. Taarsigassarsinermi atugassarititaasut pitsaasut iluanni tapersiisarnermut tunngassutillit ilaareersutut naatsorsuutigineqarput, taamaasillunilu taarsigassarsisup, taarsigassarsinermi isumaqatigiissut malillugu, aningaasaliissutigineqartunik utertitsinissaanut periarfissai pitsaasumik tunngavissinneqarput. Tamanna aallaavigigaanni maannamut inatsisartut peqqussutaanni atuuttumut akiliisitsinngikkallarnissamut aamma isumakkeerinnissamut periarfissanut amerlasuunut naapertuutinngilaq. Taamaammatt piffissaq aalajangersimasooq naapertorlugi akilersuisarnerup kinguartinnissaanut periarfissat ikilisarneqarnissaat siunnersuutigineqarpoq.

Tamatumunnga ilaavortaaq Inatsisartut inatsisaata paasiuminarsarneqarnissaa, taamaasillunilu at-orluarneqarnissaata kissaatigineqarnera, soorlu iliuusissatut periuserisinnaasat kiisalu malit-tarisassat immikkuullarissut ikilisarneqarnerisigut.

Inatsisartut peqqussutaanni atuuttumi aaliangersakkat atoqqittussatut siunnersuutigineqanngitsut ilallugit ilaatigut suusupaginnittoqartillugu, pillaammik ernialiisinnaatitsinermut periarfissaq, taarsigassarsisup taarsiinnaaneranut taarseerusussusaanullu tamatuma sunniuteqarsimannginnera tunngavilersuutigalugu. Tamatumaniissaaq, taarsigassarsisumut, akileerusunngitsumut akiliisin-

naangitsumullu, artukkiisumik, 10 %-imik pillaammik erniaaliisitsisarneq, Inatsisartut inatsisaa-
ta siunertaanut naapertuutinngilaq.

Siunnersuummi siunnersuutigineqarpoq, ukiut marluk tungaannut inuussutissarsiutit siuarsarniar-
lugit attartukkanut akilersuutininik kinguartitsisoqarsinnaasoq, immikkuullarissumillu pisoqarpat
sivisunerusumik kinguartitsisoqarsinnaasoq. Taarsigassarsinermi isumaqatigiissut sulii eqqortin-
neqarsinnaanngippat, periarfissaq tassatuaassaaq taarsigassarsianik atorunnaarsitsineq, qularnave-
eqqutaasinnaasullu tuniniarnissaat siunertaralugu tigusineq.

Peqqussummi atuuttumi § 14, imm. 2-mi savaateqarfinnik nutaatut pilersitsinermi taarsigassarsi-
sitsoqassanngitsoq, taassuma ilaateqqinneqarnissaa siunnersuutigineqanngilaq. Matumani savaa-
teqarfinnik nutaanik pilersitsoqarnissaanut ammaassisoqarnissaa siunertarineqanngilaq. Siunner-
suummi, aningaasaliissutit amerlassusaat, imaluunniit aaliangersakkani siunniussat taamatut ilior-
nissamat ammaassisinnaanngillat. Tamatumunnga tunngaviorpiarpoq savaateqarfinnut pioreers-
unut, aningaasaqarniarnikkut imminut akilersinnaasumik ingerlatsinissaq ajornakusoorsimammat.
Taamaammat aalajangersagaq pisariaqanngitsutut isigineqarpoq.

Taamatuttaaq siunnersuummi, taarsigassarsititsiniartarfinni allani taarsigassarsianut erniatigut ta-
piissuteqarsinnaasarneq atoqqittussaatinneqanngilaq.

Aningaasaqarnermi allaffissornermilu pisortanut kinguneri:

Aningaasaqarnermi aammalu allaffissornermi pisortanut kinguneri allannguuteqarnaviannngillat,
matumanimi siusinnerusukkat aningasanut inatsisaasuni, aningaasaliissutitut sinaakkusiussat al-
lannguuteqanngimmata. Siunnersuummi, inatsisitigut allaffissornermut tunngasutigut piumar-
saanissat siunniunneqarput. Ingerlatsinermi akiitsutigut aningaasaliiffigineqarneq atortuulersin-
neqarpoq, pingaarnerusumik allaffissorneq oqilisaaffiginiarlugu, taamaasilluni qinnuteqaateer-
passuit matumani isummerfigineqartariaarutissapput, taamaattorli pineqarpoq, ingerlatsinermi
taarsigassarsiat aqquutigalugit aningaasaliiffigineqartarnissaat.

Inuussutissarsiutitigut siuarsaanermut taarsigassarsianut imaluunniit tapiissutinut qinnuteqaatit
amerlinissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

Aningaasaqarnermi allaffissornermilu inuussutissarsiornermut kinguneri:

Siunnersuut inuussutissarsiornermut aningaasaqarnikkut aamma allaffissornermi annertuumik
kinguneqartussatut nalilerneqanngilaq, taasariaqarporli inuussutissarsiutit siuarsarniarlugit taarsi-
gassarsisimasut ilaasa, piffissaq taarsersuiffissaat ajornerulersillugit allannguuteqartinneqarmata.
Ilanngullugulu oqaatigisariaqarpoq siunnersuutigineqarmat aamma nunalerinermit atatillugu, an-
nertuumik iluarsaassinernut taamaallaat inuussutissarsiutit siuarsarniarlugit taarsigassarsisoqar-
sinnaanera siunnersuutaammat, siusinnerusumut naleqqiullugu iluarsaassinernut tamakkiisumik
nalininnaasumik periarfissiisoqartarsimagaluarmat.

Tamatuma saniatigut, pisinermi pisisarfinnut assartuisartunullu utaqqiisaagallartumik akiliinis-
samut qulanaveeqquisoqarsinnaajunnaarpoq. Tassunga paarlaallugu ingerlatsinermi akiitsutigut
aningaasaliiffigineqarsinnaaneq periarfissaavoq.

Peqqussummut atuuttumut naleqqiullugu allannguutit nunalerinermik ingerlataqartunut ataa-
siakkaanut atatillugu ajornerulersitsinermik kinguneqassangatinneqanngilaq.

Avatangiisinut pinngortitamullu kinguneri:

Inatsisissatut siunnersuut avatangiisinut pinngortitamullu kinguneqassanngilaq. Taamaattorli § 9, imm. 1, nr. 2 naapertorlugu periarfissiisoqarpoq innaallagissiornermut atortunik sananermut pissarsinermulluunniit, tassunga ilanngullugit erngup nukinganik innaallagissiorfeeqqat, anorisaatit aamma seqerngup qinngorneranit nukissiuutit nunalerinermut siunertamut, illuutinut aamma illumut qimatamut pissarsinermut. Siunertanut taamatut ittunut tunngaviupput mingutsitsinngitsumik ataavartumik nukissiuuteqartitsineq, aammalu CO2-mik annikillisaanermut siunertaqartuusutut.

Qulaani taaneqareersut tunngavigalugit Naalakkersuisut piumasaraat inatsisip nutarterneqarnissaa, taamatuttaarlu tamatigut inatsisitigut ullumikkumut naleqqussaanissaq. Anguniagaavortaaq nalunaarusiornikkut eqaallisaanermi pissutsit arlallit malittarisassiornissaat, attartortitseriaatsimik nutaamik piuminarsakkamik atuutsilersitsineq, sumiginnaanermilu periusissatut periarfissat ikilisarneqarnissaat, inatsisartut inatsisaannik piuminarsaaneq, inatsisartut inatsisaannik paasiuminarsaaneq atoruminarsaanerlu. Taamatuttaaq Naalakkersuisut, peqqussummut maannamut atuutumut naleqqiullugu, nunalerinermik inuussutissarsiuteqartut atugaasaa ajornerulinnginnissaat pingaartippaat.

Taamatut oqaaseqarlunga inatsisissatut siunnersuut Inatsisartunut suliaassanngortippara.